

מבעל דף היום בעיון

סיכום גפ"ת, רא"ש, רמב"ם, רי"ף, ר"ן, טור ב"י, שו"ע מ"א ט"ז ומשנ"ב על הדף

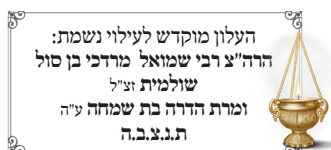
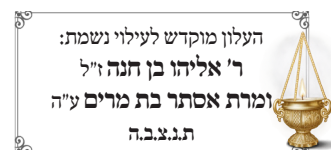
כולל ומכון ראש פינה:

כולל יום שלם ללימוד כל הש"ס וד' חלקי השו"ע בעיון במשך 17 שנה | כולל יום שלם ללימוד דף היום בעיון | כולל יום שלם ללימוד אבן העזר בעיון | פרויקט "אבן ברורה", והוא כעין משנה ברורה על אבן העזר | כולל ערב שלוש שעות ללימוד דף היום בעיון | כולל ערב שיעורים ליבו חפץ | כולל שיעור שבת | רשת שיעורי תורה ללימוד דף היום במלגה מכובדת למגידי שיעורים | 30 ספרי עזר על שלחן אבן העזר | ספרי "השינון" על ד' חלקי השו"ע, לדיעת ד' חלקי השו"ע בלימוד עמוד יומי, בהמלצת גדולי ישראל מכל העדות והתנועות | מבחנים ארציים לאברכים ובחורים במלגה על דף היום בעיון | סיכומים יומיים של דף היום בעיון בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית | קמחא דפסחא | עזרה וסיוע לנוקדים ואברכים עמלי תורה

בס"ד

שבוע פרשת חיי שרה

יום ראשון כ"א חשוון-שבת כ"ז חשוון תשפ"ו

דף מ"ד ע"א

הנה בענין מומי הכהנים מצאנו שלשה חילוקים, מומים מדאורייתא הפוסלים עבודה, מומים מדאורייתא דהעובד בהם עובר בעשה [ולדעת הרמב"ם אף בלאו], ומומים הפוסלים מדרבנן משום מראית עין.

המומים הגמורים הפוסלים מן התורה, מפורשים בתורה בפרשת אמור, וכל המומים האחרים שפוסלים כהן מעבודה לכתחילה נלמדים מהא דאמר קרא כל איש אשר בו מום מזרע אהרן, איש ששוה בזרעו של אהרן.

וז"ל הרמב"ם [הלכות ביאת המקדש פרק ו' הלכה א'], כל כהן שיש בו מום בין מום קבוע בין מום עובר לא יכנס למקדש מן המזבח ולפנים שנאמר אל הפרוכת לא יבוא ואל המזבח לא יגש, ואם עבר ונכנס לוקה אף ע"פ שלא עבד, ואם עבד במקדש פסל וחילל עבודה ולוקה אף על העבודה, שנאמר אשר יהיה בו מום לא יקרב, מפי השמועה למדו שאזהרה זו שלא יקרב לעבודה.

וזו שיטת הרמב"ם דבעל מום לוקה אף על כנסה למקדש ולא רק על עבודה.

[הלכה ב'] וכן בעל מום עובר שעבד פסל ולוקה שנאמר כל איש אשר בו מום לא יקרב, מפי השמועה למדו שזו אזהרה לבעל מום עובר, ואין בעלי מומין שעבדו במיתה אלא במלקות בלבד.

[הלכה ג'] כל המומין כולן אחד שהיו בו מתחלת ברייתו ואחד שנולדו בו אחר כן בין עוברין בין שאינן עוברין הרי זה פסול עד שיעבורו.

[הלכה ד'] מום קבוע כגון שבר רגל או שבר יד, ומום עובר כגון גרב או ילפת והיא החזזית, ולא המומין הכתובין

בתורה בלבד הן שפסולין בכהנים אלא כל המומין הנראין בגוף שנאמר כל אשר בו מום מכל מקום ואלו הכתובים בתורה דוגמא הן.

[הלכה ו'] שלשה מיני מומין הם, יש מומין שהן פוסלין הכהן מלעבוד והבהמה מליקרב, [ויש מומין שפוסלין באדם בלבד מלעבוד], ויש מומין שאין פוסלין אבל מפני מראית העין אמרו שכל כהן שיש בו אחד מהן אינו עובד.

[הלכה ו'] כל מי שיש בו מום שפוסל באדם ובבהמה ועבד בין בשוגג בין במזיד עבודתו פסולה, ואם היה מזיד לוקה, וכל מי שיש בו מום מן המומין המיוחדין לאדם ועבד אף ע"פ שהוא לוקה לא חילל עבודתו, ואם היה בו דבר מדברים שהם מפני מראית העין אינו לוקה ועבודתו כשירה.

והנה שיטת הרמב"ם כאן דגם במומין אלו שאינן אלא משום דלא שוה בזרעו של אהרן ג"כ איכא לאו ולא רק עשה כשיטת שאר הראשונים, ועוד שיטת הרמב"ם שהבאנו לעיל דבעל מום לוקה אכניסה למקדש, וא"כ צ"ע אם במומין אלו ג"כ יהיה מלקות משום כניסה למקדש, ועמד בזה המנחת חינוך [מצוה רע"ז] וכתב בפשיטות דאינו לוקה. וכתב רבינו הגרי"ז דנראה להוכיח כן מדברי הרמב"ם דנקט דין זה דלוקה על כניסת מקדש דוקא גבי מומין דמחלי עבודה, ע"כ משמע דבמומין שאין מחלין עבודה לא יהיה לוקה.

[הלכה ז'] אין פוסל באדם אלא מומין שבגלוי, אבל מומין שבחלל הגוף כגון שניטל כוליותו של אדם או טחול שלו או שניקבו מעיו אף על פי שנעשה טרפה עבודתו כשירה שנאמר שבר רגל או שבר יד מה אלו בגלוי אף כל בגלוי. ע"כ.

כולל ומכון ראש פינה:

וכתב רש"י, כולן עולין למנין קכ"ה, כל אלו יתירין חשובין לאברים ועולין למנין קכ"ה, ושמינין מינה דאע"ג דקכ"ה לא הוי רובא ידידיה דהא רפ"א היו לו אפ"ה הוי קכ"ה רובא, וגבי חסר נמי אף על גב דהוי רובא ידידיה ק"א אפ"ה לא חשיב רובא אלא קכ"ה. ע"כ.

והקשה השפת אמת, דמשמע כמ"ש רש"י דב' דברים קמ"ל, חדא דקכ"ה הוי רוב אף על גב דהיו בו רפ"א אברים, ותו דגם הני אברים היתירים נחשבין בכלל הקכ"ה. והקשה השפת אמת דאמר רב וכולן אין מטמאים באהל, דכיון דאין מטמאין באהל מסתברא דאינם נחשבין בכלל הקכ"ה, וצ"ע.

דף מ"ה ע"ב

תניא א"ר יהודה מעשה באדם אחד שבא לפני רבי טרפון יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע אמר לו כמותך ירבה בישראל אמר לו רבי יוסי משם ראייה כך אמר לו כמותך יתמעטו ממזירי ונתיני מישראל.

לשון משם ראייה תמיד כוונתו שממקום שבאת להביא ראייה לשיטתך, משם היא פרכתך. וכאן יש לשאול, דלפי רבי יוסי אמר לו יהי רצון שיתמעטו וכו', ורבי יהודה אמר שירבו, ואיך באו לכזאת טעות. ויש לומר שרבי יהודה לא דקדק על מה ולמה בא אותו אדם לפני רבי טרפון, והבין שאמר לו זה לשבחו, ואמר לו רבי יוסי שהמעשה היה שהיה אותו אחד ממזר או נתין ולכן בא לפני רבי טרפון בענין זה, והבחין רבי טרפון שיש לו שש אצבעות כנ"ל, ואמר לו כמותך ירבו בישראל, ורבי יהודה הבין שהוא כפשוטו, ובאמת בזה הלשון אמר לו, אבל רבי יהודה לא ידע שהוא ממזר או נתין, ולכן הבין שהוא כפשוטו, אבל רבי יוסי שידע שהיה ממזר או נתין ביאר שכוונתו היתה להיפך, שכשיהיו ממזרים או נתינים בעלי שש אצבעות יוכלו להזהר מהם וממילא יתמעטו הם מכלל ישראל.

איטר בין ביד בין ברגל פסול, השולט בשתי ידיו רבי פוסל וחכמים מכשירין.

ולא ביארו טעם הפסול, ודעת רש"י שהוא מפני שאין לו ימין, ועבודת כהן צריכה להיות בימין. ובשולט בשתי ידיו, נחלקו תנאים רבי סובר שימינו נחלשה ופסול, וחכמים סוברים ששמאלו התגברה וכשר. הלכה כחכמים. ואף אטר רגל פסול, ואף שאין עבודה ברגל, והסברא היא מפני שאף ברגל נאמר לעמוד לשרת, כשאר עמידה שעיקרה בימין. ולפי זה אין זה דין מום, אין פסול עבודה דאין לו ימין, ומכל מקום ברגל הוא תימה, דאיזה פסול עבודה הוא ברגל, ואם יש אחד שיש לו כאב ברגלו ולכן הוא נשען יותר על רגלו השמאלית מאשר על הימנית, וכי לכן תהיה עבודתו פסולה, וכן הקשה רבינו הגרי"ז. וכתב דאולי כוונת רש"י דפסול איטר רגל הוא משום שאינו שוה בזרעו של אחרון, ולפי זה לא יחלל עבודה,

ומנה הרמב"ם בהלכותיו את המומים הפוסלים באדם ובבהמה, ובאדם לבד, וכתב דכל המומין המיוחדין באדם תשעים, כל המומין הפוסלים באדם ובבהמה חמשים, וסיים [פרק ח' הלכה י"ז], נמצאו כל המומין הפוסלין בבהנים מאה וארבעים וזהו כללם, שמונה בראש, ושנים בצואר, ותשעה באזנים, וחמשה בגבינים, ושבעה בריס העין, ותשעה עשר בעינים, ותשעה בחוטם, ותשעה בפה, ושלושה בבטן, ושלושה בגב, ושבעה בידים, וששה עשר באיברי הזרע, ועשרים ברגלים, ושמונה בכל הגוף, ושמונה בעור הבשר, ושבעה בכח הגוף וריחו, וכבר נפרטו כולן אחד אחד, ואלו פסלו מפני מראית העין, מי שנשרו ריסי עינו אף ע"פ שנשאר השיער בעיקרון, ומי שניטלו שיניו. ע"כ.

ובטעם פסול זה מבואר בספרים שיש שני סוגי פסול, המום הגמור, הרי הוא חסרון של ממש, כי הגוף הרי הוא לבוש לנפש, ואם הגוף פגום הרי זה מראה כי הנשמה פגומה, ואמרו בגמרא דהוא אף במום עובר, והרי זה חסרון בעצם האדם שאינו ראוי לעבודה, דאף במום עובר הרי זה מראה כי יש כרגע חסרון כל שהוא בנפשו, ודבר זה שייך כמובן אך ורק באדם ולא בבהמה. ויתירה מזו מצאנו בזהר [אחרי מות] ברבי אבא שראה אדם שיש רושם של מכה על פניו ואמר שהוא סימן שאותו אדם הוא בעל עבירה, ואכן כן היה כמו שהתודה אותו אדם, אף על פי שאותו רושם נעשה על פניו ממכה שקיבל מאדם אחד לאחר שעבר את העבירה, שאלמלא היה פגם בנפשו לא היה קורה לו מקרה זה שגרם לאותו רושם בפניו. אמנם המומים שהם משום שאינו שוה בזרעו של אחרון הם משום שאין ראוי שיעבוד לפני המלך אדם כזה, כי אין זה כבוד למלך. אמנם חכמים הם שאמרו מה נקרא פסול ממש לפסול אותו לעבודה מן התורה, ומה אינו מעיקר הדין ואסור רק מדרבנן.

אמר ליה רב שימי בר חייא לרב אם כן עשיתו למשה רבינו בעל מום.

והקשה רבינו הגרי"ז, דמאי איכפת לנו שעשיתו בעל מום, דמומים לא פסלי בלוי. ותירץ דהרי משה רבינו שמש בכהונה גדולה וע"כ הוי פסול מום, ועוד אפשר לומר דסנהדרין בעינן מנוקים מום, וא"כ משום זה א"א למשה להיות בעל מום. אמנם למה שהקדמנו לעיל במהות פסול בעל מום שהוא משום חסרון פנימי עצמי, פשוט שלא יתכן שמבחר היצורים מקבל ומוסר התורה יהיה בעל מום, ואין צריך לכל הנ"ל.

דף מ"ה ע"א

קמ"ל כדתניא חסר שאין בו אלא מאתים, ויתר שיש בו מאתים ושמונים ואחת, כולן עולין למנין קכ"ה זיל בתר רובא דאינשי.

והוא תימה, דלכאורה לא חילק ביניהם, ועוד דרש"י נתן טעם שנאמר לענוד לשרת, וזו לא סברא ששייכת לענין שוה בזרעו של אהרן.

והר"ן על הרי"ף [חולין דף שלשים ע"א מדפי הרי"ף] כתב, לענין חליצה דבעינן ימין איכא לספוקי ביבם איטר אי חולץ בשמאלו שהיא ימינו וניזיל בתר ידיה, או בימינו שהיא שמאלו וניזיל בתר מיניה, ולפי זה חולץ בשתייהם וסגי בהכי. אלא דאיכא ספיקא אחריתי במילתא, מדתנא בבכורות, תנו רבנן איטר בין ביד בין ברגל פסול, ופירש רש"י ז"ל משום דבעינן ימין וזה אין לו ימין וכי תימא א"כ תינח איטר ביד אבל איטר ברגל למה הוא פסול כבר פירש"י מדכתיב לעמוד לשרת בעינן שיעמוד כדרך שאר עמידות שעיקרן בימין, וכיון דאיטר אין לו ימין יבם איטר אין לו תקנה, וכן דעת הר"ם במז"ל. אבל אחרים אומרים דאיטר משום מום הוא נפסל כדאמרינן בשולט בשתי ידיו דפליגי תנאי התם דמר סבר בריאותא הוא וכשר ומ"ס חלישותא הוא ופסול אבל איטר לכ"ע חלישותא הוא ופסול משום מום ולא מפני שאין לו ימין ולפי זה חולץ בשניהם משום ספיקא דהכא אי אזלינן בתר ידיה או בתר מיניה.

אמר ריש לקיש גבוה לא ישא גבוהית שמא יצא מהן תורן ננס לא ישא ננסת שמא יצא מהם אצבעי לבן לא ישא לבנה שמא יצא מהם בוהק שחור לא ישא שחורה שמא יצא מהן טפוח.

וכתב השפת אמת דנראה דמירי בכהן שיהיו בניו כשרים לעבודה, ולא דברו בשאר כל אדם.

דף מ"ז ע"א

פרק שמיני

יש בכור לנחלה ואינו בכור לכהן בכור לכהן ואינו בכור לנחלה בכור לנחלה ולכהן ויש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן.

דין בכור באדם נאמר לגבי שני דינים חלוקים, לענין דינו ירושה, ולענין דיני פדיון, ולענין דיני ירושה הרי הוא תלוי באביו, שצריך להיות בן בכור לאביו, ולענין פדיון צריך להיות פטר רחם, הבן הראשון לאמו.

בפרקין מתבארים בעיקר הלכות פדיון הבכור, והעניני בכור לנחלה מבוארים במסכת בבא בתרא, והואיל והתחילה המשנה בדיני בכור לנחלה, נפתח אף אנו בהם.

דף מ"ז ע"ב

אמר רבי שמעון בן לקיש פדחת פוטרת בכל מקום, חוץ מן הנחלה, מאי טעמא - יכיר אמר רחמנא. ור' יוחנן אמר אפילו לנחלה.

[חושן משפט סימן רע"ז] הבכור נוטל פי שנים בנכסי אביו שנוטל חלק כשני אחים כאלו היה עוד אח. כיצד, הניח חמשה בנים ואחד מהם בכור חולקים הירושה לששה חלקים והוא נוטל שליש והם כל אחד נוטל שתות, ואם הניח תשעה בנים חולקים לעשרה חלקים והוא נוטל חמישיתו והם נוטל כל אחד חלק עשירית, ועל דרך חלוקה זו חולקים תמיד. ואלו שני החלקים שהבכור נוטל נוטלם כאחד במצר אחד, ושני אחים אחרים אם היו רוצים ליטול במצר אחד היו האחרים יכולים למחות, אבל הבכור נוטלם במצר אחד.

בכור שנולד אחר מיתת אביו, כגון שהניח אשתו מעוברת וילדה תאומים, ויצא אחד ראשון, או שהניח שתי נשים מעוברות וילדו אחר מותו, והאחת ילדה מקודם, אינו נוטל פי שנים, וחז"ל דרשו זה מדכתיב כי את הבכור בן השנואה יכיר בעינן שיכיר את הבכור שיראה אותו שעה אחת כשהוא חי. ולכן אם אפילו רק יצא ראשו של הבכור בחיי אביו, ואף שגם כל ראשו לא יצא אלא פדחתו יצא לאויר העולם וראשו וגופו יצאו אחר מותו ה"ז נוטל פי שנים דהוה ליה כילוד. וי"א דאם נולד כשהוא גוסס אינו נוטל פי שנים, משום דגוסס לאו בר הכרה הוא. ולפ"ז זה שנתבאר דכשיצא פדחתו הוה כילוד לא משכחת לה אלא כשהיה בריא או חולה ביציאת פדחתו ואחר כך מת פתאום, אבל בסתמא כשנולד לאחר מותו בודאי היה גוסס בשעת יציאת פדחתו [סמ"ע]:

וכ"ש המפלת כמין בהמה חיה ועוף שפרצוף פניהם דומה לצורת אדם או סנדל והוא חתיכת בשר כעין לשון של שור ועשוי בדמות סנדל או שליא או שפיר מרוקם או שיצא מחותך איברים איברים הבא אחריו הוי בכור לנחלה אף על פי שאינו בכור לכהן, וק"ו במפלת שפיר מלא דם או מים או גוונים והמפלת כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים והמפלת ליום ארבעים דהבא אחריו הוי אפילו בכור לכהן, אבל יוצא דופן והבא אחריו והיוצא דופן בן קיימא שניהם אינם בכורים לא לנחלה ולא לכהן הראשון לפי שלא נולד כדרך הולדה דרך הרחם, שנאמר וילדו לו, שיוולד כדרך לידה, וכ"ש שאינו בכור לכהונה דהא לא פטר את הרחם, והשני מפני שקדמו אחר בן קיימא ולבו של אביו דוה עליו, וכן לכהונה אף שלרחם הוי בכור, אבל כיון שאינו בכור לוולדות בכור לדבר אחד לא הוי בכור דבעינן שיהא בכור לרחם ולוולדות [לקמן מ"ז ע"ב].

דף מ"ז ע"א

איתמר, היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר, רבי יוחנן אומר אין לו בכור לנחלה, ור"ש בן לקיש אומר יש לו בכור לנחלה. רבי יוחנן אומר אין לו בכור לנחלה דהא הוה ליה ראשית אונו, ור"ש בן לקיש אומר יש לו בכור לנחלה. גר שנתגייר בקטן שנולד דמי.

חלוקות, וכאן הוכיח דדינן חלוקים ושני פרשיות המה מדלא שייך ירושת אביו לגר, ע"כ דאין הפרשה של בן נח שייך לישראל.

ולהלכה, היו לו בנים כשהיה גוי ונתגייר, אין לו אחר כך בכור לנחלה, אפילו היתה הורתן ולידתן של ראשונים שלא בקדושה, דהבנים שילד בהיותו גוי מתייחסים אחריו, אבל ישראל שהיה לו בן משפחה ונכרית, הואיל שהוולד מתייחס אחריה ואינו קרוי בנו, לכן הבא אחריו מישראלית הוי בכור לנחלה. וגוי שבא על בת ישראל דג"כ הוולד מתייחס אחריה ולא אחר האב, אם נתגייר אחר כך ונולד לו בן מישראלית הוה ג"כ בכור לנחלה [נתיבות המשפט]. וכתב ערוך השלחם דנראה דאפילו להרמב"ם דמצריך לענין פריה ורביה שגם בניו יתגיירו אבל אם נתגייר הוא לבדו לא קיים פריה ורביה, מ"מ לענין לסלק מבכורה מודה דאף שנתגייר לבדו אין הנוולד בגירותו בכור לנחלה.

היה הבכור ממזר נוטל פי שנים, שנאמר כי את הבכור בן השנואה יכיר זו ששנואה בנשואיה שנשאה בעבירה, וא"צ לומר אם היה כהן ונשא גרושה או חלוצה דהבן הנוולד ממנה אם הוא בכור נוטל פי שנים דאינו ממזר, דאין לומר דמה שכתבה התורה בן השנואה פירושו שנואה ממש שאביו אינו אוהבה דפשיטא דבזה לא הוצרכה לפרש, דלא יעלה על הדעת דבשביל שאינו אוהב את אמו יסתלק מבכורתו, ועוד דא"כ הוה לה להתורה להשמיענו יותר כששונא את הבכור עצמו אלא ודאי דעל איסור הנשואין דברה התורה.

אמר רב אדא בר אבהה לוייה שילדה בנה פטור מחמש סלעים.

[י"ד סימן ש"ה] כהנים ולוים פטורין מפדיון הבן, שהרי הם פדאו בכורי ישראל במדבר, וכן פטר חמור שלהם פטור מפדיון דאיתקש זל"ז כדכתיב אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור בהמה הטמאה תפדה. ואפילו כהנת ולויה הנשואה לישראל אין הבן חייב בפדיון, דבפטר רחם תלה רחמנא, ואין עיקר הבכורה תלוי באב אלא באם בלבד, שבכור לאם ולא לאב חייב בפדיון ולהיפך אינו חייב, וכיון שכן פשיטא שכיון שכהנים ולוים פטורים כ"ש שבת כהן ובת לוי הנשואה לישראל שפוטורות בניהן מבכורה, ואם נתעברו מגוי, מבואר בגמרא דבת הכהן שילדה חייב הבן בפדיון שהרי נתחללה בביאתו מקדושת כהונה והרי היא חללה ודינה כישראלית, אבל בת לוי בנה פטור מפדיון שהיא לא נתחללה בביאתו ונשארה בלוייתה כמקדם.

אמר רב פפא דאיעבר מגוי.

כתב הגרי"ז דבפשטות היה נראה דמאחר דבגוי לא שייך למשפחותם אזלינן בתר דידה, ומשו"ה הוי הולד

וברש"י, גוים אינן בני נחלה לירש את אביהם גוי אחר שנתגיירו. ובתוספות [ד"ה דבהיותן] הקשו דהא גוי יורש אביו ד"ת, וע"כ פירשו אין להם נחלה היינו תורת בכורה. ע"ש. וכתב רבינו הגרי"ז דרש"י נשמר מזה דכתב לירש אביהם אחר שנתגיירו, אבל איה"נ בהיותם גוי יש להם נחלה.

והעיר רבינו הגרי"ז דרש"י ביבמות [ס"ב ע"א] כתב לכאורה כפירוש התוספות כאן, וז"ל, בנכריותן לאו בני דין נחלה נינהו דבת כבן ובכור כפשוטו. עכ"ל. ונראה דהוסיף לאו דוקא בכורה אלא דפרשת נחלה שלהם היא אחרת משלנו דבת כבן ובכור כפשוטו, וצ"ע דברי רש"י דהכא דלאו בני נחלה נינהו אחר שנתגיירו, דהא דיינינן ליה על בהיותו גוי, וא"כ מאי זה טעם דעכשיו אין לו נחלה מאביו, וצ"ע.

וכתב דהנראה בזה דהנה יש לחקור בהאי דינא דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, אם הוא נאמר לכל מילי וגם על דינים שנוהגים בו עוד בהיותו גוי, מ"מ כשנתגייר פקע דין בן נח מעליו ונעשה ישראל, א"כ בטלו דיני בני נח ממנו וחלין עליו דיני ישראל, או דנימא דבאמת כל דין דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי זה יהיה דוקא במידי דנאסר לבני נח ולא נאסר לישראל אותו האיסור, דבזה אמרינן דכשנתגייר הוה כקטן שנולד, אבל כל שיהיה האיסור שוה בין לבני נח ובין לישראל, על זה לא שייך כלל האי סברא דכקטן שנולד דמי.

ואף שיש בעריות איסורים השווים בישראל וגוים, ואף על פי כן אמרינן דלענין עריות גר שנתגייר כקטן שנולד, דהתם ג"כ שני פרשיות המה ולא אותו האיסור בתרווייהו הוה, אלא שני איסורין מיוחדים, ומשו"ה שייך ע"ז דכקטן שנולד דמי, וראיה לזה מדברי הרמב"ם [איסורי ביאה פ"ד ה"ז] שכתב וז"ל, העבד מותר לישא אמו כשהוא עבד, ואי"צ לומר בתו ואחותו וכיוצא בהן, שכבר יצא מכלל גוי ואין העריות האסורות על הגוי אסורות עליו ולא בא לכלל ישראל כדי שיאסרו עליו עריות האסורות על הגרים, עכ"ל. דמדנתן הרמב"ם הטעם משום דיצא מכלל גוי ואין העריות האסורות על גוי אסורות עליו, ע"כ דהאיסור של ישראל אינו אותו האיסור שהוא לגוי, דאל"כ לא היה שייך הכא הסברא דיצא מכלל גוי כלל דהאיסור אחד הוא, וכן כתב רש"י בסנהדרין [נ"ה ע"ב] דפקע איסור בן נח מעליו, דאיסור עריות דבן נח מיוחד הוא ואינו אותו האיסור שהוא בישראל.

ולפי יסוד זה ביאר רבינו הגרי"ז דזהו כונת רש"י הכא, דמאחר שאינו יורש אביו לאחר שנתגייר, ע"כ מזה מוכח דפרשת נחלה של בן נח אינה אותה הפרשה כהדין של ישראל, דאם היה אותו הדין שוה לכולם לא היה שייך לזה כלל הכלל דכקטן שנולד דמי כנ"ל, וא"כ דברי רש"י ביבמות מתאימים, ושם כתב רש"י ראיה דבן ובת דיניהם

לוי, אמנם רבינו חיים הלוי הוכיח [בהלכות איסור"ב פט"ו הל"ט] דאף בדליכא משפחת אב ג"כ לא אזלינן בתר אב, והכא הכי פירושו דלענין חמש סלעים חשיב לוי אבל לא לכל מילי, ע"ש.

נתן מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה, נתגיירה מעוברת, נשתחררה מעוברת, וילדה היא וכהנת, היא ולויה, היא ואשה שכבר ילדה, וכן מי שלא שהתה אחרי בעלה ג' חדשים ונשאת, וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון אם בן ז' לאחרון בכור לכהן ואינו בכור לנחלה.

מי שנסתפק לנו אם הוא בכור או פשוט, כגון שילדו שתי נשיו והיה אחד בכור ונתערבו הוולדות באופן שאין להכיר מי הוא הבכור, אינו נוטל פי שנים, וכיצד עושין כותבין הרשאה זל"ז, דהרי אחד מהם בכור ממה נפשך, וביחד נוטלין חלק הבכורה. ודוקא כשהוכרו שעה אחת מהלידה ואחר כך נתערבו, אבל אם לא הוכרו מעולם, שנתערבו ביציאתם מהרחם, כגון שילדו במחבוא אחת, אין נוטלין חלק בכורה שנאמר והיה הבן הבכור לשניאה שיאה בהווייתו עכ"פ שעה אחת בכור ודאי, וכ"ש אם ילדה תאומים ולא הוכר בשעת יציאתם מן הרחם לא להאם ולא להמילדת מי יצא ראשון דאין להם דין בכורה אף שאחד מהם ודאי בכור [ערוך השלחן]:

אשה שלא שהתה אחר מיתת בעלה שלשה חדשים או אחר גירושיה ונשאת לאחר וילדה לז' חדשים ולא נודע של מי הוא הולד אם הוא של השני ונולד לשבעה חדשים או הוא של הראשון ונולד לט' והיא היתה מעוברת כשנשאת להשני, זה הוולד אינו יורש כלל לא את הראשון ולא את השני, דהיורשים מכל אחד מדחים אותו לומר אין אתה של אבינו והמוציא מחבירו עליו הראיה, והנולד אחריו אצל השני אינו נוטל חלק בכורה דהאחרים יאמרו לו אתה אינך בכור והספק הוא הבכור, ואינו מועיל שיכתבו הרשאה זל"ז בטענה שאחד מהם ודאי בכור, כיון שלא הוכר הבכור מעולם.

דף מ"ז ע"ב

איתמר, כהן שמת והניח בן חלל, רב חסדא אמר הבן חייב לפדות את עצמו, רבה בר רב הונא אמר אין חייב לפדות את עצמו וכו' כי פליגי היכא דמת האב בתוך שלשים יום.

כהן שנולד לו בן חלל, מת האב בתוך שלשים יום חייב הבן לפדות את עצמו, שהרי לא זכה האב בפדיונו, ואם מת לאחר שלשים יום כבר זכה האב בפדיונו וירשו בנו ממנו, הלכך יפריש הפדיון ויעכבנו לעצמו. עכ"ל. מבואר מזה דאע"פ שעדיין לא פדאו האב הוי כאלו פדאו, כיון שהפדיון שלו והוא כאלו הפריש האב חמש סלעים ופדה בהם ועיכבם לעצמו, ואותו הזכות יורש הבן [הרא"ש]. וזהו כשרק הוא היורש, אבל כשיש עוד יורשים מתחלק

הפדיון לכולם [פרישה]. ודבר זה קשה להבינו, דהרי לכאורה צריך מעשה פדיון, ולו יצויר שיש כהן אחד בעולם וכי אין צריך לפדות הבכורים כיון שזכה זה בכל הפדיונות, וכתב ערוך השלחן דצ"ל כיון דעיקר הפדיון הוא החמש סלעים דברכות אינן מעכבות והיה חל על אביו הכהן לפדותו וליטול לעצמו המעות, זכה בהם בלא פדיון ממש בפועל והוי כאלו נטל החמש סלעים מנכסיו ונתנם לנכסיו, דאטו בכל פדיון מחויב האב ליתן לכהן מיד הלא יכול לומר לכהן טול חמש סלעים מנכסיו וממילא דכאן הוי כנטל מנכסיו ונתן לנכסיו. וצריך עיון בכל זה.

דף מ"ח ע"א

מי שלא בכרה אשתו, וילדה שני זכרים נותן חמש סלעים לכהן, מת אחד מהן בתוך שלשים יום האב פטור. מת האב והבנים קיימים, ר"מ אומר אם נתנו עד שלא חלקו נתנו, ואם לאו פטורין; ר' יהודה אומר נתחייבו נכסים. זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום וכו'. כי לא חלקו נמי, לזיל לגבי האי ולידחיה, ולזיל לגבי האי ולידחיה.

מי שלא ביכרה אשתו וילדה זכר ונקיבה ואין ידוע איזה מהם יצא ראשון אין כאן לכהן כלום דשמא יצאה הנקבה ראשונה והמוציא מחבירו עליו הראיה. ילדה שני זכרים, אף על פי שאין ידוע איזה מהם הבכור נותן חמש סלעים לכהן ממה נפשך אם מפני זה אם מפני זה. ואם מת אחד מהם בתוך שלשים יום פטור, שיכול לומר הבכור מת, אבל לאחר שלשים כבר נתחייב בפדיון. וכתב השו"ע [סעיף כ"ו], מת האב קודם שפדאן בין מת תוך שלשים בין מת לאחר שלשים והבנים קיימים נותנים בין שניהם חמש סלעים, אפילו חלקו כבר הנכסים. וזו דעת הרמב"ם, אבל הטור פסק דאם מת תוך שלשים אפילו לא חלקו פטורים, דכן נראה מסוגיין, והטעם דבשלמא לאחר שלשים שכבר נתחייב האב שפיר נשתעבדו נכסיו, אבל תוך שלשים שהחייב רק על הבנים הרי כל אחד יכול לדחותו כדין שני יוסף בן שמעון שאין מוציאין שטר עליהם. וכתבו האחרונים [ב"ה וש"ך סק"ל] דכיון דהוא פלוגתא דרבוותא המוציא מחבירו עליו הראיה.

דף מ"ח ע"ב

שתי נשים שלא בכרו, וילדו שני זכרים נותן י' סלעים לכהן; מת אחד מהן בתוך שלשים יום, אם לכהן אחד נתן יחזיר לו חמש סלעים, ואם לשני כהנים נתן אינו יכול להוציא מידם וכו'.

שתי נשיו שלא ביכרו וילדו זכרים נותן עשר סלעים לכהן, ואם מת אחד מהם בתוך שלשים יום אם נתן בתוך שלשים לכהן אחד יחזיר לו החמשה סלעים השניים, ואם נתן לשני כהנים אם דקדק בעת מעשה לאמר לך אני

אנשים אחת ביכרה ואחת לא ביכרה וילדו שני זכרים, זה שלא ביכרה אשתו נותן חמש סלעים לכהן כשנתערבו הבנים, ואם מת בתוך שלשים פטור אפילו להרמב"ם, כיון דהוא לא נתחייב והם משני אנשים. ואם ילדו זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה אין כאן לכהן כלום, והרמב"ם פסק בזה דזה שלא ביכרה חייב, ודבריו צ"ע.

דף מ"ט ע"א

מת הבן בתוך שלשים יום אף על פי שנתן לכהן יחזיר, לאחר שלשים יום אף על פי שלא נתן יתן. מת ביום שלשים כיום שלפניו, רבי עקיבא אומר אם נתן לא יטול, ואם לא נתן לא יתן.

אין הבכור ראוי לפדיון עד שיעברו עליו שלשים יום כדכתיב ופדויו מבן חדש תפדה, וגזירת הכתוב היא ולא לאפוקי מתורת נפל, דאפילו קים ליה שכלו לו חדשיו אינו בר פדיון עד זמן זה [מנחות ל"ז ע"א תוד"ה שומע] והפדיון הוא ביום ל"א, דילפינן חדש חדש ממדבר, מה התם כתיב פקוד כל בכור זכר מבן חדש ומעלה אף ה"נ מחדש ומעלה דהיינו יום ל"א.

ונחלקו האחרונים, דדעת הב"ח והש"ך [ס"ק י"ב וי"ט] דאזלינן בתר החודש האמיתי, דהיינו חידושה של לבנה שהוא כ"ט ימים י"ב שעות תשצ"ג חלקים, וא"כ כשנולד הולד בתחלת הלילה נשלם החדש שלו ביום שלשים אחרי עבור מהיום י"ב תשצ"ג ואחר כך מקרי מבן חדש ומעלה, ואם פדה אז הוא פדוי, וגם אם יקרה לפעמים שביום ל"א לא יוכלו לפדותו כגון שהוא שבת או יום טוב והוא נולד בתחלת הלילה שיכול לפדותו בע"ש או בעי"ט אחרי עבור מהיום הזמן שנתבאר, וכך פסקו להלכה למעשה, וכתבו שכן פסק בספר יראים, ומה שבתלמוד והפוסקים אמרו יום ל"א לפדיון מפני שכן ההרגל בתלמוד לקרא חדש לשלשים יום. אמנם דעת המגן אברהם [א"ח סימן של"ט סק"ח] דהוא בדווקא יום ל"א, ועיין שם בראיותיו. וערוך השלחן האריך לבאר שכן ההלכה ולא כדעה הראשונה, וכן מנג העולם פשוט.

כיון שהחויב הוא רק מבן חדש ומעלה, לכן אם מת הבן בתוך שלשים יום, אפילו ביום שלשים עצמו, פטור מפדיונו, ואפילו קדם ונתן לכהן הפדיון תוך שלשים ומת מחוייב להחזיר לו, דנתינה בטעות היא, ואם לא החזיר הוי גזל ביד כהן. וכן אם נעשה טריפה קודם לו, ואפילו ביום שלשים עצמו הדין כן, ואף שחי אחר שלשים הרי הוא כמת, דטריפה אינו חיה, ואפילו הוה ספק טריפה א"צ ליתן עד שיעברו עליו י"ב חדש, ולוודאי טריפה לא מהני י"ב חדש. וכן בספק טריפה כשכבר נתן לכהן א"צ להחזיר לו, אבל בוודאי טריפה צריך להחזיר לו. ואם לא היה טריפה ומת לאחר שלשים חייב לפדותו, שכבר נתחייב בפדיונו ויברך על הפדיון, מפני שכבר נתחייב

נותן בעד בני פלוני ולך בעד פלוני פשוט הוא שהכהן שנטל בעד זה שמת יחזיר, אבל אם נתן להם סתם אינו יכול להוציא מהם שכל אחד יאמר שלי הוא בשביל החי. וכתב ערוך השלחן לחדש דזהו כשנתן סתם ואמר להם הא לך בעד אחד והא לך בשביל השני, אבל אם נתן להם ביחד עשרה סלעים בשביל שני הבנים מחוייבים להחזיר לו, וזה מחזיר מחצה וזה מחצה שהרי שיתפם בשני הבנים, וצ"ע.

שתי נשיו מבכירות שילדה אחת זכר ואחת נקבה או נקבה וזכר ונתערבו הולדות נותן חמש סלעים לכהן ממה נפשך, ואם מת אחד מהזכרים תוך שלשים יום אינו נותן לכהן כלום דהמוציא מחבירו עליו הראיה, שיכול לומר הבכור מת. ואם ילדו שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות ונתערבו ואין ידוע איזה נולד ראשון אין כאן לכהן כלום, שאני אומר נקבה ילדה תחלה ואחר כך הזכר ובשני זכרים ושתי נקבות אפילו בלא נתערבו.

שתי נשיו אחת ביכרה ואחת לא ביכרה וילדו שני זכרים ונתערבו נותן חמש סלעים לכהן ממה נפשך, ואם מת אחד מהם בתוך שלשים אין כאן לכהן כלום. ואם מת האב לדעת הרמב"ם שהבאנו לעיל נתחייבו הנכסים ונותנים בין שניהם חמש סלעים, ולדעת הטור אם מת תוך שלשים פטורים. ואם אחת ילדה זכר ואחת נקבה או נקבה וזכר ונתערבו אין כאן לכהן כלום. ויש להסתפק בכל מקום שפטור מפני הספק והמוציא מחבירו עליו הראיה, אם נתן בתוך שלשים לכהן אם מוציאים מידו אם לאו, ועיין פתחי תשובה [ס"ק ל"א] בשם תפילה למשה שאין מוציאים מידו ויש להתיישב בזה.

שתי נשים של שני אנשים שלא ביכרו וילדו שני זכרים ונתערבו זה נותן חמש סלעים וזה חמש סלעים. נתנו ואחר כך מת אחד מהבנים תוך שלשים יום, אם לשני כהנים נתנו אין יכולין להוציא מידם, דכל אחד יאמר שלי בשביל החי, ואם לכהן אחד נתנו, הגם שהכהן יכול לומר לכל אחד שלך החי, מ"מ כותב אחד מהם הרשאה לחבירו וילך בהרשאה ויוציא חמש סלעים מהכהן ממה נפשך, וה"ה אפילו בלא הרשאה כששניהם באים ותובעים ביחד מחוייב להחזיר [ש"ך ס"ק ל"ה]. ואם אחת ילדה זכר ואחת נקבה ונתערבו, או שילדו שני זכרים ונתערבו ומת אחד מהם, האבות פטורים והבן חייב לפדות את עצמו משיגדיל, שהרי הוא וודאי בכור. ואם ילדו שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום, ולדעת הטור אפילו בשני זכרים ונקבה אחת דכל אחד ידחה לחבירו.

מבכרת שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה זכר, ספק בן תשעה לראשון או בן ז' לאחרון, האבות פטורים והבן חייב לפדות עצמו כשהגדיל, ואם אחד מהם כהן או לוי גם הוא פטור. ושתי נשים של שני

במצותה, אבל לא יברך שהחיינו, דאע"ג דעל המצוה מברך שהחיינו, מ"מ צריך גם קצת שמחה לזה, וכיון שמת בטלה השמחה.

ולמעשה, כשיעברו שלשים יום מצוה לפדותו מיד ביום ל"א שלא להשהות את המצוה, ומסתבר שאינו עובר בעשה בכל יום כשאנו פודהו כמו במילה לאחר שמונה, דכאן לא חייבו הכתוב לפדותו ביום הל"א, דלא אמר הכתוב ופדיוו מִבֶּן חודש תפדה, מכאן ואילך, מה שאין כן במילה שכתב וביום השמיני ימול את בשר ערלתו, וכן נראה מדכתב הטור הטעם שלא ישהה המצוה וכ"כ הרא"ש, ש"מ דאינו עובר.

כשחל יום ל"א ביום תענית ציבור הדבר פשוט שפודין אותו בלילה הקודמת השייך ליום ל"א, ואם חל בט' באב פודין אותו לאחר התענית בלילה. ובאמת אפשר לפדות ביום התענית ולעשות הסעודה בלילה, מיהו יותר טוב לעשות הכל בלילה כדי שיברך הכהן על הכוס [ש"ך סק"ב].

כתב הרמ"א [סעיף י"א], י"א דאין לעשות פדיון הבן בחול המועד ויש מתירין, וכן עיקר. וטעם האוסרים משום דאין מערבים שמחה בשמחה, והמתירין סוברים דשמחה לא שייך רק בענייני דחתן וכלה ולא במצוה בעלמא, מידי דהוה אסעודת ברית מילה, וכן המנהג דעושין פדיון הבן בחול המועד.

מת האב בתוך שלשים בחזקת שלא נפדה, עד שיביא ראיה שנפדה; לאחר שלשים יום בחזקת שנפדה, עד שיאמרו לו שלא נפדה.

מת האב בתוך שלשים יום הרי זה בחזקת שלא נפדה, דאין דרך לפדות בתוך הזמן כמו שאין דרך לפרוע חוב בתוך הזמן, עד שיביא ראיה גמורה שנפדה, והיינו שעדים כשרים יעידו שנפדה. ומה הדין במת ביום שלשים עצמו, דלענין חוב מבואר בחושן משפט [סימן ע"ח] דעביד אינש דפרע ביומא דמישלם זמניה, כתב ערוך השלחן דכאן נראה שאינו כן, דהתם מדובר שהבע"ד עצמו טוען כן, אבל באמת ליתומים לא טענינן כן, שם משום דהוי מילתא דלא שכיחא, ועוד דבכאן יום שלשים הוה בתוך הזמן ממש ודרך כל הפודים לפדות רק ביום ל"א, ובאמת יש מי שאומר דביום שלשים בחזקת שנפדה ויש מי שמסתפק בזה.

ואם מת האב לאחר שלשים יום הוא בחזקת שנפדה עד שיאמרו לו שלא נפדה, ובדין זה אמרו עד שיאמרו לו שלא נפדה, ופירש רש"י דבאמירה סגי בלא עדות גמורה, דהך חזקה לאו חזקה מעלייתא היא דרובא דאינשי לא עבדי למיפרע חובם מיד. עכ"ל. ולפ"ז אפילו קרובים ופסולי עדות נאמנים, דאין זה רק גילוי מילתא בעלמא. וכתב רש"י שיאמרו לו שצוה אביו בשעת מיתתו

שיפדוהו, וכתבו הפוסקים דלאו דוקא הוא, דה"ה אם אביו לא צוה כלום, שהיה מוטרד בחליו ומיתתו, כל שבני הבית אומרים שעדיין לא נפדה מחוייב לפדות את עצמו משיגדיל.

איתמר, הפודה את בנו בתוך שלשים יום, רב אמר בנו פדוי, ושמואל אמר אין בנו פדוי וכו' ואף על גב דקיימא לן דכל היכא דפליגי רב ושמואל הלכתא כרב באיסורי וכשמואל בדיני, הכא הלכתא כוותיה דשמואל.

מי שפדה בנו בתוך שלשים יום, אם א"ל מעכשיו אין בנו פדוי, דמתנה בעלמא יהיב ליה, דבתוך שלשים לא שייך פדיה וצריך פדיון אחר. וכתב ערוך השלחן דנראה דאם ידוע שהוא עם הארץ ולא ידע שהפדיה הוי דווקא לאחר שלשים הוי נתינה בטעות ומחויב הכהן להחזיר לו ופודה עתה. ואם א"ל לאחר שלשים יום בנו פדוי, ואיך יהיה הדין בסתמא כלא אמר לו כלום ונתן לו בתוך שלשים, נראה דסתמא הוי כלאחר שלשים דסתמא היתה כוונתו כדין התורה, וכשיגיע אחר שלשים נתקיים הפדיון, ואף על פי שאין המעות קיימים אצל הכהן לאחר שלשים, כמו בקידושין. וי"א דאם אין המעות קיימים או שהחזירן לאב תוך שלשים אפילו בדיעבד אין בנו פדוי, ולא דמי לקדושין שהיה בידו לקדשה עכשיו ולכן מהני גם לאחר שלשים יום, מה שאין כן בפדיון הבן, ודבר זה פלוגתא בסוגיין כמו שהבאנו, ויש בזה חילופי גירסאות, ולכן טוב להחמיר לחזור ולפדותו בלא ברכה.

דף מ"ט ע"ב

תנו רבנן, הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו, רבי יהודה אומר בנו קודמו, שמצותו על אביו, ומצות בנו עליו.

בכור שאביו לא פדאו והיה לו בן בכור, יפדה עצמו תחלה ואחר כך יפדה את בנו, דמצוה דגופיה עדיף, ועוד שחיובו חל קודם, ולכן אם אין לו אלא חמש סלעים יפדה עצמו, ולא מיבעיא אם היו לו החמשה סלעים קודם שהגיע הבן ליום ל"א, אלא אפילו השיגם ביום זה, גם כן חיוב גופו קודם. ואם לא היו לו נכסים בני חורין אלא משועבדים, אף על גב שהחוב מאוחר מזמן הפדיון, מ"מ אין הכהן גובה ממשועבדים, דהוה כמלוה על פה שאינו גובה ממשועבדים ואף שהיא מלוה הכתובה בתורה מ"מ לא הוי כמלוה שבשטר. והעירו האחרונים דקשה להבין המציאות בזה, דהא משועבדים המה רק קרקעות, ואין פודין בקרקעות, וצ"ע.

ואם הגדיל הבן ולא פדאו אביו, ועתה רוצה הבן לפדות את עצמו, ואביו אינו מניחו כי רוצה האב לפדותו, האב קודם דלא פקע זכותו, כן פסק הרשב"א [ב"י בבדק הבית]. ואם לא רצה האב לפדות אחר שהגדיל הבן אין כופין את האב אחרי שהגדיל הבן ויש לו נכסים [שם], וכופין את הבן לפדות עצמו. ואם אין להבן נכסים ויש להאב כתב

ערוך השלחן דנראה דכופין את האב.

חמש סלעים של בן במנה צורי וכו'.

95 ל-96 גרם כסף טהור, לפי החשבון הנ"ל, סלע אחד שווה ל-384 גרגרי שעורה, וממילא חמישה סלעים שווים בדיוק ל-1,920 גרגרי שעורה של כסף טהור.

שיטת הגרא"ח נאה והחזון איש שמשקל חצי שעורה הוא כ-1/40 של גרם (או שגרם אחד מכיל 20 שעורות), ולפי חישוב זה המשקל המדויק של 5 סלעים הוא 96 גרם כסף טהור.

אמנם בשולחן ערוך הזכיר את משקל הדרהם שהיה מקובל במצרים ובאיזור ארץ ישראל, דה' סלעים הם ק"כ מעים שהם שלשים דרהמים כסף מזוקק, והדרהם משקלו 3.2 גרם, ולפי זה מעיקר הדין 30 דרהם הם כ-96 גרם, אך מנהג ירושלים להחמיר ולתת 31 דרהם. ומכיוון שיש לחוש שמא חלו שינויים קלים במשקל השעורות או בכלי המדידה, נפסק בספרי ההלכה להחמיר ולתת 100 גרם כסף טהור, ויש שהחמירו יותר לתת 102 גרם, או שווה כסף של משקל זה, שהוא היום בין 545 ש"ל ל-660, תלוי בשיטות השונות, יברר כל אחד לפי מנהגו.

כמה הוא הפדיון מפורש בתורה חמשה שקלים וכתב הרמב"ם [פ"ד ה"ג מערכין] שהשקל של תורה הוא סלע בלשון חכמים, והסלע ד' דינרין, והדינר ששה מעין, ובלשון תורה גרה, ונמצא דהסלע כ"ד מעין, לאחר שהוסיפו שתות על המשקל. וז"ל הרמב"ם בריש שקלים, שקל האמור בתורה הוא ש"כ שעורים, וכבר הוסיפו חכמים עליו ועשו משקלו כמשקל המטבע הנקרא סלע בזמן בית שני, וכמה הוא משקל הסלע שפ"ד שעורה בינונית וכו' הגרה ט"ז שעורות. עכ"ל. וזהו שכתב הטור דפדיון בכור לדברי הגאונים משקל אלף וט' מאות וכ' שעורים כסף. ובפוסקים האריכו לבאר כמה הוא במטבעות שנהגו בזמנם, וכל מטבעות אלו לא ידועים לנו, ולא נותר לנו רק שיעורו של הטור הנ"ל, ושיעור פדיון הבן המקובל כיום להלכה ולמעשה הוא 100 גרם כסף טהור (כדי לצאת מכל ספק), כאשר מעיקר הדין השיעור המדויק נע בין